

# Pusztatú-nyomatok

A *Karcolt vonalak* című kiállításról

LÓSKA LAJOS

Art9 Galéria, 2018. XI. 13. – XII. 1.

Butak András legújabb tárlatán hidegtűket állít ki. Mielőtt magukról a karcokról szólnék, érdemes röviden bemutatni ezt a napjainkban már viszonylag ritkán használt technikát. A hidegtű a rézkarckészítésnek az a módja, amelynél a művész ceruza alakú acéltűvel, közvetlenül, minden alapozás nélkül karcolja rajzát a rézlemezre. A lenyomatott vonal széle attól lesz bolyhos és puha, hogy a rézlapba mélyedő tű, miközben barázdát hasít a lemezbe, annak két szélén szilánkokat, morzsákat hagy.

A műfaj komolyságát jelzi, hogy olyan jelentős alkotók is dolgoztak ezzel a technikával, mint Dürer és Rembrandt, ám igazán népszerűvé a 19. században vált. A magyar grafikusok közül a múlt század 20-as éveiben többen is alkalmazták, például Aba-Novák Vilmos és Varga Nándor Lajos, majd a háború után Rozanits Tibor. Jóval később, az 1990-es évek második felében néhány esztendőn keresztül újból reneszánszát élte a hidegtű Magyarországon, annak ellenére, hogy az ezredforduló inkább a kísérletezés, az új megoldások keresésének időszaka volt. A fellendülést nagyban elősegítette, hogy 1997-ben a Vígadó Galériában egy nemzetközi hidegtű-kiállítást rendeztek. A tárlaton közel kétszáz mű volt látható külföldi és magyar művészektől, majdhogynem fele-fele arányban. A honiakat az idősebb generációból – többek között – Pásztor Gábor, Benes József,

Butak András, a fiatalabbakat Nagy Gábor György, Orosz Csaba és Szíj Kamilla képviselte.

Butak András a 90-es évek elejétől készíti elvont tájakat és növényi struktúrákat megőrkítő nyomatait. A hidegtűhöz való vonzódását jól jelzi, hogy 1995 óta rendszeresen szerepel az užicei Nemzetközi Hidegtű Biennálén. Kezdetben kisebb méretű rézlemezre karcolta elvont tájait, majd alumíniumlemezzel kísérletezett, végül 2003 körül sajátos



**BUTAK ANDRÁS:** *Váz*, 1994, hidegtű, 60×60 mm

hordozót talált, egyfajta kemény műanyag lapot. Ennek az az előnye, hogy viszonylag könnyen megmunkálható, mélyen lehet bele karcolni, ezáltal a festékréteg szinte plasztikusan emelkedik ki a papírról. A hátránya – ha ezt egyáltalán annak lehet nevezni – csupán annyi, hogy a vonalak széle kevésbé lesz szálkás, a lenyomatott felület ellenben markánsabb, hangsúlyosabb a rézlemezrel készült munkákénál. Az Art9 Galériában szereplő több mint huszonöt nyomat meggyőzően bizonyítja Butak András grafikai munkásságának sokszínűségét.



**BUTAK ANDRÁS:** *Karcolt vonalak A*, 2018, hidegtű, 240×320 mm



**BUTAK ANDRÁS:** *Karcolt vonalak B*, 2018, hidegtű, 240×320 mm

# Mágikus dimenziók

F. Farkas Tamás kiállítása

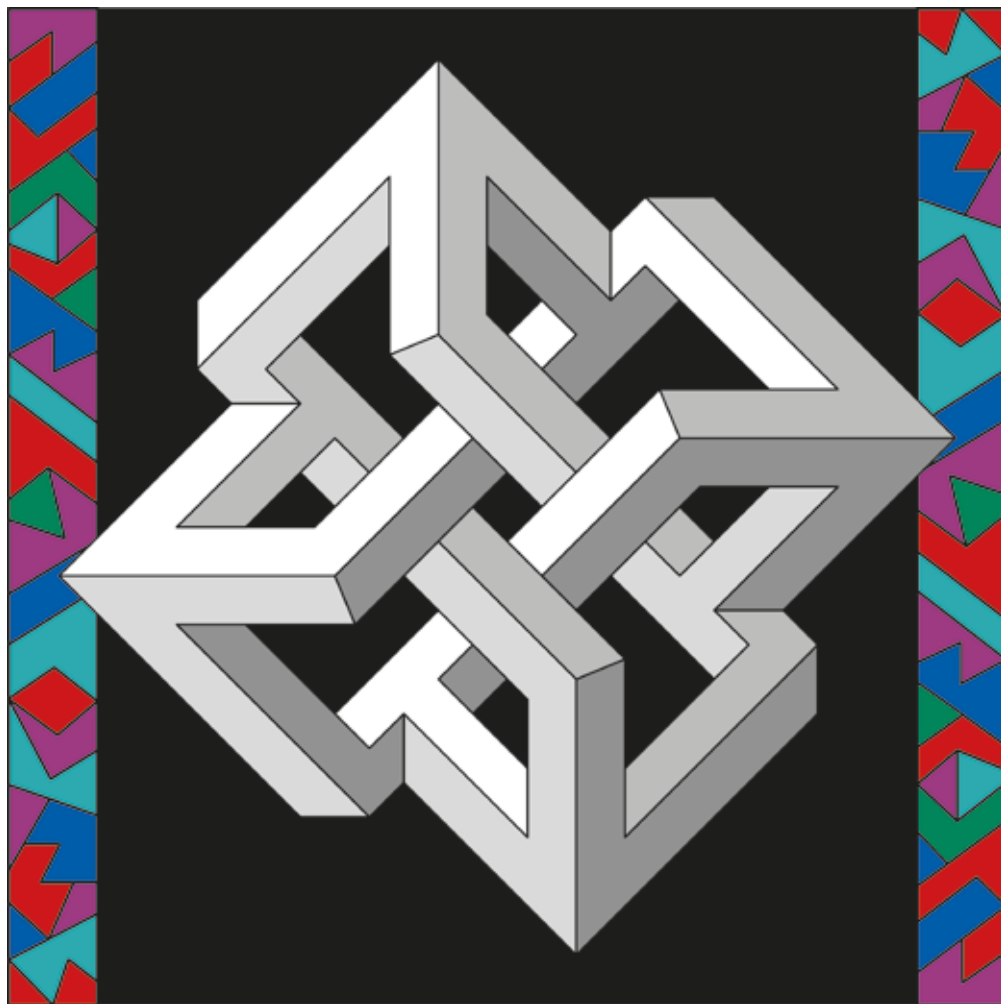
BÖLCSKEI ATTILA

Harmónia Szalon és Napfény Galéria, 2018. X. 12. – XI. 25.

F. Farkas Tamás konzekvensen geometrikus művészeknek vallja magát. Több évtizedes kreatív munkásságának centrumában az áll, hogy új geometrikus struktúrák megalkotásán keresztül tömören fogalmazzon meg gondolatokat a térről, a világról. Sokirányú vizuális kutatásai a kváziépítészeti koncepciótervektől a síkkitöltéseken keresztül egészen a magasabb dimenziós rendszerek létrehozásáig terjednek. Művészte jó példázta, hogy az interdiszciplinaritás, mely a tudósok mindennapjának szinte magától értetődő valósága lett, egyre szélesebb körben érvényesül, s egyre jobban eltűnik a határvonal a művészetek és a tudományok között.

F. Farkas Tamás a hazai művészeti szcéna aktív szereplője, legújabb kiállítása – a művész egész életművére nézve is találóan – a *Mágikus dimenziók* címet kapta. Nem véletlenül, hiszen a kezdetektől fogva izgatja a sík és a tér logikája. Nagy biztonsággal mozog az önmaga által kreált imaginárius kozmoszban, kreatív sokszínűségével újra és újra rabul ejti a szemlélőt. Több munkáján figyelhető meg egy érdekes jelenség: a Penrose-háromszög-hatás. Ez egy lehetetlen alakzatot jelöl, ami nem egyéb, mint egy tömör testnek tűnő, három hasápból álló építmény, ahol a hasábok egymásra merőlegeseknek, mégis egy zárt láncot alkotóknak látszanak. A formszerveződéseknek az ad különös vonzerőt, hogy bár a konstrukció részleteiben értelmezhető, hihető és valószínűsnek tűnő, a teljes szövet megvalósítása (dimenzióugrás nélkül) lehetetlen, ugyanis a festményekben kódolt sztereografikus információk ellentmondásosak. Ezen elvek mentén felépülő konstrukciói széles skálán mozognak az egyszerűnek tűnőtől a bonyolultig; a szellőtől a szinte kézzelfoghatóan sűrűig; az őselemek vagy akár kvarkok primitív formáitól a szofisztikált lélekűtvesztőkig.

A képek egy szuverén világértelmezésbe is bepillantást engednek. A logikusnak látszó geometrikus formák paradoxona a világ és a létezés logikával való megmagyarázhatatlanságát is jelenti. A képek olyan világfelfogást is megengednek, melynek centrumában a



**F. FARKAS TAMÁS:** *Magic cube X 2.*, 2015, 55x55 cm

kozmikus háttérből kiemelkedő, felfoghatatlan, sokdimenziós, holografikus szubsztancia áll, a Világelv, melynek megjelenítése szükségszerűen szimmetrikus és absztrakt. A kép szélén látható sávok pedig a kusza, töredezett, színes-vonzó, ugyanakkor ritmustalan, a szervezőerőtől megfosztott káprázatvalóságot jelenítik meg a színpadszéli függöny redőjéhez hasonlóan. A két oldal transzcendens üzenete a sávok egymáshoz való viszonyában tovább finomítható: a bal oldal megegyezik a jobb oldallal, csak fejjel lefelé, az „ami fent van, ugyanaz, mint ami lent van” hermeneutikus szimbólumaként.

Mi is tehát a valóság? Erre kinek-kinek magának kell választ találnia.